

Конституція класу: вчимося жити і діяти разом. Дидактична вправа

Дидактичний матеріал до (див. у виносці)¹, що поєднує STEM-підходи з питаннями громадянської відповідальності, демократії, прав людини та культури взаємодії, актуальними для громадянської та історичної освітньої галузі.

У повсякденному житті люди постійно взаємодіють між собою. Родина, школа, громада, держава — усі ці спільноти існують завдяки певним правилам. Саме вони допомагають людям співпрацювати, уникати конфліктів і захищати права кожного.

В Україні основні правила співжиття закріплені в Конституції. Вона визначає права людини, обов'язки громадян та засади організації держави. Проте правила потрібні не лише державі. Будь-яка спільнота — навіть клас — також потребує зрозумілих і справедливих домовленостей.

Сучасна школа дедалі більше розглядається як мікро модель демократичного суспільства. Тут учні не лише здобувають знання, а й навчаються взаємодіяти, домовлятися, брати участь у прийнятті рішень та відповідати за їх наслідки.

¹ Дидактичний матеріал до теми уроку 6: «Я у закладі освіти та класі. Моя школа — це люди, які мене оточують» // Календарно-тематичне планування «STEM 5 клас (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти на 2025 – 2026 навчальний рік / Укладач: Оксана ГЛАДЬО //

https://drive.google.com/drive/folders/1Dd0RBgJXX4diOKyNUC1g3g84kqodO9e9?usp=drive_link

У STEM-освіті значення таких навичок особливо помітне. Жоден командний проєкт не буде успішним без взаємної поваги, відповідальності та дотримання спільно визначених правил роботи. Водночас культура взаємодії є важливою для всіх освітніх галузей. Громадянська та історична освіта допомагає зрозуміти роль довіри, права, відповідальності й співпраці у житті суспільства та держави, а мовно-літературна — розвиває вміння спілкуватися, слухати й аргументувати власну позицію. Саме тому сучасна освіта дедалі більше вчить не лише знати, а й ефективно взаємодіяти з іншими.

Демократія починається там, де люди не лише дотримуються правил, а й беруть участь у їх створенні.

Мета

Пояснити важливість правил співжиття, участі у їх створенні та відповідальності за їх дотримання.

Очікувані результати

Учні:

- знають, що правила необхідні для регулювання співжиття людей;
- розуміють, що правила допомагають захищати права людини;
- усвідомлюють важливість участі у створенні спільних домовленостей;
- розуміють взаємозв'язок між свободою, правами та відповідальністю;
- набувають досвіду демократичного ухвалення рішень.

Складові громадянської компетентності, які можна розвивати за допомогою вправи (у контексті STEM-освіти)

- навички активної участі у громадському житті;
- знання прав людини та вміння їх захисту;
- відповідальність;
- навички співпраці у групі;
- уміння проявляти ініціативу;
- навички командної роботи та спільного прийняття рішень.

Час

15–20 хвилин.

Хід вправи

1. Клас як маленька держава

Учитель пропонує учням уявити, що їхній клас — це невелика держава, а вони є її громадянами.

Проблемне запитання:

Чи може клас успішно працювати без правил?

Коротке обговорення.

Після цього учні об'єднуються в групи.

2. Створюємо Конституцію класу

Кожна група отримує слова-підказки:

- цінність
- гідність
- повага
- різноманітність
- співчуття
- солідарність
- мир
- підтримка
- захист
- справедливість
- відповідальність
- вирішення

Завдання:

Скласти три правила майбутньої «Конституції класу», використовуючи запропоновані поняття.

Наприклад:

- Ми поважаємо гідність кожної людини.
- Ми вирішуємо суперечки мирним шляхом.
- Ми підтримуємо тих, хто потребує допомоги.

3. Обговорення та узгодження

Групи презентують свої пропозиції.

Один із учнів, якому клас доручив роль секретаря, записує узгоджені правила на плакаті «**Конституція нашого класу**», а вчитель координує обговорення.

Після цього учні обговорюють:

- які правила схожі;
- які можна об'єднати;
- які є найважливішими.

4. Голосування

Учні голосують за ухвалення Конституції класу.

Учитель звертає увагу на те, що голосування є одним із демократичних способів прийняття спільних рішень.

5. Як працюють правила?

Обговорення:

- Яка поведінка підтверджує ці правила?
- Яка поведінка їх порушує?
- Чому навіть хороші правила не працюють без відповідальності людей?

Питання для дискусії

- Для чого людям потрібні правила співжиття?
- Чи можуть права існувати без відповідальності?
- Чому важливо брати участь у створенні правил?
- Що робити, якщо хтось не дотримується спільних домовленостей?
- Чи можна вважати клас маленькою моделлю демократичного суспільства?

Підсумок

Правила не обмежують свободу людини, а допомагають людям співіснувати так, щоб права кожного були захищені. Саме тому важливо не лише знати правила, а й брати участь у їх створенні та відповідально їх дотримуватися.

Як і держава, клас успішно розвивається тоді, коли його учасники поважають одне одного, співпрацюють і відчувають відповідальність за спільний результат.

Спільно вироблені правила допомагають перетворити клас на справжню команду, де поважають права кожного і відповідають за спільний результат.